

Sygn. akt VP 19/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Urszula Sipińska - Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 16 lutego 2017 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa R. Ś. (1)

przeciwko Fabryce (...) Spółce Akcyjnej w R. w likwidacji

o zadośćuczynienie

1. zasądza od pozwanego Fabryki (...) Spółki Akcyjnej w R. w likwidacji na rzecz powódki R. Ś. (1) kwotę 70.000,00 (siedemdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 6 maja 2014r. do dnia 31 grudnia 2015r. oraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w wysokości określonej w art. 481§2 k.p.c. od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty;

2. oddala powództwo w pozostałej części;

3. nie obciąża powódki R. Ś. (1) kosztami procesu od oddalonej części powództwa;

4. ściąga od pozwanego Fabryki (...) Spółki Akcyjnej w R. w likwidacji na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 3.500,00 (trzy tysiące pięćset) złotych tytułem opłaty sądowej od uwzględnionej części powództwa;

5. przyznaje adwokat J. U. ze Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. kwotę 4.428,00 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem) złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.

Sygn. akt V P 14/19

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 października 2013 roku R. Ś. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanego Fabryki (...) S.A. w R. na jej rzecz kwoty 1.000.000 zł tytułem odszkodowania za krzywdę z powodu śmierci męża, która miała miejsce 15 czerwca 2009 roku z odsetkami od dnia śmierci męża do dnia zapłaty. Ponadto powódka wniosła o zwolnienie z opłat i kosztów sądowych z uwagi na trudną sytuację materialno-zdrowotną i obciążenie nimi pozwanego oraz o ustanowienie adwokata z urzędu.

W odpowiedzi na pozew z dnia 6 czerwca 2014 roku pełnomocnik pozwanego Fabryki (...) S.A w likwidacji wniósł o oddalenie powództwa jako bezzasadnego, podniósł zarzut przedawnienia powództwa oraz wniósł zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na rozprawie w dniu 2 lutego 2015 roku pełnomocnik powódki wniósł o zasądzenie na rzecz powódki odszkodowania w kwocie 1.000.000 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia pozwu.

Pismem z dnia 16 lutego 2015 roku pełnomocnik powódki sprecyzował powództwo wskazując, iż na żadaną kwotę 1.000.000 zł składa się kwota:

- 50.000 zł tytułem zwrotu kosztów leczenia małżonka powódki E. Ś., na które składa się zwrot pożyczonych pieniędzy od rodziny i znajomych, przeznaczonych bezpośrednio na leczenie męża powódki, w związku z jego chorobą, koszty badań, zabiegów medycznych, lekarstw, pogrzebu oraz nagrobka,

- 100.000 zł tytułem odszkodowania, na które składają się koszty leczenia powódki w związku z pogarszaniem się jej stanu zdrowia spowodowanym śmiercią męża, wyrównanie stopy życiowej do poziomu sprzed śmierci męża, spowodowanej utratą jego dochodów,

- 850.000 zł tytułem zadośćuczynienia w związku cierpieniem powódki związanym z wieloletnią chorobą męża, która spowodowała jego śmierć, pogorszeniem widoków na przyszłość, bólem i poczuciem samotności i bezradności po utracie męża oraz stanami depresyjnymi.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

E. Ś. był mężem powódki. Ukończył Politechnikę (...) Wydział Mechaniczny.

W okresie od dnia 9 lipca 1969 roku do dnia 30 kwietnia 1973 roku E. Ś. był zatrudniony w Zakładach (...) w S. na stanowisku Technologa (...) (...).

Od 1 maja 1973 roku do 31 grudnia 2000 roku był pracownikiem Fabryki (...) (...), które 15 lipca 1994r. aktem notarialnym Rep. A Nr (...) zostało przekształcone w jednoosobową spółkę (...) – Fabrykę (...) S.A. z siedzibą w R.. Stosunek pracy został rozwiązany z powodu likwidacji stanowiska pracy z przyczyn organizacyjnych na podstawie wzajemnego porozumienia stron. Pracował kolejno na następujących stanowiskach:

- od 1 maja 1973 roku do 31 stycznia 1975 roku - kierownika D. (...) (...),
- od 1 lutego 1975 roku do 9 lipca 1976 roku - zastępcy kierownika Zakładu (...)
- od 10 lipca 1976 roku do 30 kwietnia 1979 roku - kierownika Zakładu (...)
- od 1 maja 1979 roku do 11 listopada 1991 roku - szefa produkcji,
- od 12 listopada 1991 roku do 31 marca 1993 roku - głównego specjalisty ds. przygotowania produkcji,
- od 1 kwietnia 1993 roku do 31 września 1994 roku - specjalisty ds. marketingu,
- od 1 października 1994 roku do 31 listopada 1996 roku - kierownika Działu (...),
- od 1 grudnia 1996 roku do 31 czerwca 1998 roku - szefa (...),
- od 1 lipca 1998 roku do 7 kwietnia 1999 roku - zastępcy szefa (...),
- od 9 kwietnia 1999 roku do 28 lutego 2000 roku - inżyniera (...),
- od 1 marca 2000 roku do 31 grudnia 2000 roku – konstruktora;

Świadectwo pracy za okres zatrudnienia E. Ś. od 1 maja 1973r. do 31 grudnia 2000r. zostało wystawione w dniu 31 grudnia 2000r. przez Fabrykę (...) S.A. w R..

(dowód: świadectwo pracy z dnia 30 kwietnia 1973 roku, k. 2 akt osobowych, umowa o pracę z dnia 19 lipca 1976 roku, k. 7 akt osobowych, umowa o pracę z dnia 27 kwietnia 1973 roku, k. 1 akt osobowych, świadectwo pracy z dnia 30 kwietnia 1974 roku, k. 2 akt osobowych, świadectwo pracy z dnia 27 kwietnia 1973 roku, k. 1 akt osobowych, świadectwo pracy z dnia 31 grudnia 2000 roku, karta zwolnienia z 28 grudnia 2000 roku, akta osobowe, angaż, k. 2, 4, 6, 12, 16, 32, 36, 42, 47, 51, 59, 60, 98 akt osobowych, informacja o zmianie pracodawcy, k. 40 akt osobowych, odpis KRS, k. 35-38 akt sprawy I C 613/11)

W marcu 2009 roku u E. Ś. zdiagnozowano nowotwór (...). W wyniku następstw choroby E. Ś. zmarł dnia 15 czerwca 2009 roku. W chwili śmierci miał 66 lat.

(okoliczność bezsporna)

E. Ś. w chwili śmierci był emerytem. Nie pracował od 2001r.. Jego emerytura wynosiła 2325,35 zł brutto. W dniu śmierci męża powódka pobierała emeryturę w wysokości około 700 zł.

(dowód: pismo z dnia 20 listopada 2014 roku, k. 106 akt sprawy, zeznania powódki na rozprawie w dniu 16 lutego 2017 roku od minuty 16:47 do minuty 35:32, protokół z rozprawy)

Powódka R. Ś. (1) zawarła związek małżeński z E. Ś. 2 marca 1968r. Z małżeństwa mieli czworo dzieci: R. Ś. (2) ur. (...), P. Ś. ur. (...), C. Ś. ur. (...), oraz K. Ś. ur. (...) W chwili śmierci męża dzieci powódki były samodzielne, miały własne rodziny, nie zamieszkiwały z powódką. Powódka zamieszkiwała wyłącznie z mężem w mieszkaniu położonym w bloku przy ul. (...) w R. o powierzchni 58m². Córka powódki K. zamieszkuje w Niemczech, ma lat 39. R. Ś. (2) ma lat 48, jest lekarzem zamieszkuje w K.. P. Ś. ma lat 47, jest strażakiem, zamieszkuje w O.. C. Ś. ma 44 lata, jest zawodowym żołnierzem, zamieszkuje w W..

(dowód: zeznania powódki na rozprawie w dniu 16 lutego 2017 roku od minuty 16:47 do minuty 35:32, protokół z rozprawy, kwestionariusze osobowe – akta osobowe E. Ś., zeznania świadka M. G. protokół rozprawy z dnia 2 lutego 2016 roku od minuty 12:35 do minuty 29:27, protokół z rozprawy, k. 118-120v akt sprawy, zeznania świadka R. Ś. (2) na posiedzeniu z dnia 23 marca 2016 roku, protokół, k. 248-249 akt sprawy t. II)

Dnia 5 sierpnia 2009 roku powódka złożyła wniosek do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w R. o stwierdzenie pośmiertnie choroby zawodowej – azbestozy jej męża E. Ś..

(dowód: wniosek o stwierdzenie choroby zawodowej, k. 9 akt sprawy I C 613/11)

Dnia 10 grudnia 2009r. Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy w Ł. wydał orzeczenie nr (...) o rozpoznaniu pośmiertnie choroby zawodowej u E. Ś.. W opinii wskazano, że miejscem zatrudnienia E. Ś., w którym wystąpiło narażenie zawodowe w postaci pyłu azbestowego, stanowiące przyczynę zgłoszenia podejrzenia choroby zawodowej (międzybłonniak opłucnej) była Fabryka (...) S.A. wcześniej Fabryka (...). Obecność pyłu azbestowego na stanowisku pracy E. Ś. potwierdzono dwukrotnie pomiarami w lipcu 1990r. i w grudniu 1994r. W orzeczeniu stwierdzono, że nie istnieje granica stężenia włókien azbestu we wdychanym powietrzu, którą można by uznać za bezpieczną.

(dowód: orzeczenie – k. 80-81 akt)

Decyzją z dnia 7 stycznia 2010 roku o nr (...) Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w R. stwierdził pośmiertnie u E. Ś. chorobę zawodową – nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi : międzybłonniak opłucnej albo otrzewnej wymienioną w poz. 17.2 wykazu chorób zawodowych określonych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 roku w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. Nr 105, poz. 869). W uzasadnieniu Inspektor wskazał, że E. Ś. podczas wykonywania pracy w Zakładach (...) S.A., w S. w okresie od 9 lipca 1969r. do 30 kwietnia 1973r. oraz w Fabryce (...) S.A. w R. (wcześniej Fabryka (...)) w okresie od 1 maja 1973r. do 31 grudnia 2000r. był narażony na pył azbestowy pochodzący z procesów technologicznych (m.in. produkcja okładzin hamulcowych,

produkcja uszczelek do uszczelniania mostów napędowych). Obecność pyłu azbestu w środowisku pracy męża powódki potwierdzono kilkakrotnie badaniami środowiskowymi. Międzybłonniak opłucnej, który został rozpoznany u E. Ś. i który doprowadził do jego śmierci, jest nowotworem o silnym związku etiologicznym z narażeniem na azbest. Stwierdzona u E. Ś. choroba nowotwór międzybłonniak opłucnej powstał w wyniku narażenia na azbest w środowisku pracy.

(dowód: decyzja (...) w R. z dnia 7 stycznia 2010 roku nr (...), k. 12-13 akt sprawy I C 613/11)

Decyzją z dnia 16 lutego 2010 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych w T. przyznał powódce jednorazowe odszkodowanie z tytułu śmierci jej męża E. Ś., zmarłego wskutek następstw choroby zawodowej stwierdzonej decyzją nr (...) z dnia 7 stycznia 2010 roku w wysokości **52.990 złotych**.

(dowód: decyzja z dnia 16 lutego 2010 roku, k. 11 akt sprawy I C 613/11)

W 2002 roku u powódki zdiagnozowano guza trzustki, który był przyczyną występowania okresowo stanów hipoglikemii ze wzmożoną potliwością, zawrotami głowy i zaburzeniami widzenia.

W dniu 21 września 2005 roku wykonano u powódki z powodu guza resekcję trzustki, śledziony i części nadnercza.

Po usunięciu trzustki zawsze dochodzi do rozwoju cukrzycy, którą rzadko udaje się leczyć lekami doustnymi. U powódki cukrzyca typu III, spowodowana usunięciem trzustki, wystąpiła 2007 roku. Od 2007 roku powódka podjęła leczenie farmakologiczne cukrzycy i cały czas używa tego samego leku doustnego i w tej samej dawce. Uzyskano normalizację glikemii bez podawania insuliny. W ciągu ostatnich 3 lat stan zdrowia R. Ś. (1) ustabilizował się.

Stres związany ze śmiercią męża nie miał wpływu na powstanie i przebieg cukrzycy u powódki. Stres nie ma wpływu na powstanie insulinomy. Cukrzyca typu III (jej powstanie i przebieg) nie ma związku ze stresem jaki przeżywała i przeżywa po śmierci męża powódka i w związku z tym nie ma większego wpływu na jej widoki na przyszłość.

(dowód: opinia biegłej diabetolog M. S., k. 297- 298 akt sprawy t. II, zeznania biegłej diabetolog M. S. na rozprawie w dniu 16 lutego 2017 roku, protokół z rozprawy)

W ciągu 3 lat powódka była na 21 wizytach u lekarza rodzinnego. Otrzymuje leki z powodu cukrzycy, nadciśnienia tętniczego i zwyrodnienia stawów. Wizyty w POZ polegają przede wszystkim na powtarzaniu leków. Powódka nie przyjmuje leków gastrologicznych, na wizytach powódka nigdy nie zgłaszała dolegliwości ze strony przewodu pokarmowego, nie zlecano przeprowadzania badań diagnostycznych przewodu pokarmowego, nie wystawiano skierowania do poradni gastrologicznej. Stan odżywiania powódki nie jest upośledzony.

Stan zdrowia powódki z powodu choroby trzustki nie pogorszył się w związku ze stresem, który przeżywa wskutek śmierci męża. W ostatnich 3 latach stan zdrowia powódki jest stabilny.

(dowód: opinia biegłego gastrologa M. Ł., k. 306-308 akt sprawy t. II)

Powódka w chwili śmierci męża miała lat 66. Obecnie ma lat 73. Od śmierci męża powódka pobiera rentę rodzinną. Na dzień 1 marca 2011 roku wysokość renty R. Ś. (1) wynosiła 2.237,23 zł netto, w 2013r. - 2250zł. netto, w 2015r. - 2300zł. netto.

(dowód: decyzja z dnia 15 marca 2011 roku, k. 14 akt sprawy I C 613/11, oświadczenie majątkowe– k. 2-3, 167 akt)

Powódka od śmierci męża zamieszkuje sama w mieszkaniu położonym przy ul. (...) w R.. Jest samodzielna, sama gotuje, sprząta, robi zakupy. Ma kłopoty z pamięcią, dlatego sama nie podróżuje, bo boi się że zabłądzi. Często wyjeżdża do sanatorium lub na turnusy rehabilitacyjne. Powódka tworzyła z E. Ś. zgodne, kochające się i wspierające małżeństwo. Razem wyjeżdżali na wczasy. E. Ś. zajmował się remontami i drobnymi naprawami w mieszkaniu, opłacał rachunki związane z domem, zajmował się wszystkimi sprawami. Po śmierci męża powódka została z tymi sprawami sama, załamała się, była kłótniwa, płaczliwa, nerwowa i depresyjna. Nie mogła pogodzić się ze śmiercią męża, z tym

że nagle została sama, że choroba zawodowa doprowadziła do jego śmierci. Czuliła rozgoryczenie. Zły stan psychiczny powódki utrzymywał się przez trzy lata od śmierci męża. Powódka nie podjęła jednak leczenia psychiatrycznego. Syn powódki R. Ś. (2), który jest lekarzem przepisywał powódce leki na uspokojenie. Powódka jest nadal rozżalona z powodu śmierci męża. Często go wspomina, śni o nim, zachowała rzeczy po mężu. R. Ś. (2) i P. Ś. czasami pożyczają powódce pieniądze, zwłaszcza jak wyjeżdża na turnus rehabilitacyjny. Powódka zawsze jednak oddaje im pożyczone pieniądze. Święta powódka spędza albo u R. Ś. (2) albo u P. Ś..

Leczenie E. Ś. odbywało się w ramach publicznej służby zdrowia, a więc było bezpłatne. Powódka ponosiła koszty dojazdu do męża, gdy ten przebywał w szpitalu. R. Ś. (2) uczestniczył w procesie leczenia ojca, dowoził go do lekarzy i szpitala.

Powódka poniosła koszty pogrzebu i nagrobka E. Ś..

(dowód: zeznania świadka R. Ś. (2) na rozprawie dnia 23 marca 2016 roku, protokół, k. 248-249 akt sprawy t. II, zeznania świadka P. Ś. na rozprawie dnia 8 marca 2016 roku, protokół, k. 266-270v akt sprawy t. II, zeznania świadka C. Ś. na rozprawie dnia 13 kwietnia 2016 roku, protokół, k. 282-283 akt sprawy t. II, zeznania świadka M. G. na rozprawie w dniu 2 lutego 2016 roku od minuty 12:35 do minuty 29:27, protokół z rozprawy, k. 118-120v akt sprawy t. I, zeznania świadka P. W. na rozprawie w dniu 2 lutego 2016 roku od minuty 41:30 do minuty 57:31, protokół z rozprawy, k. 118-120v akt sprawy t. I, zeznania powódki na rozprawie w dniu 16 lutego 2017 roku od minuty 16:47 do minuty 35:32, protokół z rozprawy)

Choroba męża wywołała u R. Ś. (1) silny stres. Po śmierci męża pogorszył się stan zdrowia psychicznego powódki. Miała kłopoty ze snem, obniżenie nastroju. Nadal intensywnie przeżywa nieobecność męża. Wystąpiły u niej zaburzenia depresyjne w związku ze stresem, który przeżywała i przeżywa na skutek śmierci męża. W związku z tym zmniejszyły się jej widoki powodzenia na przyszłość. Wnioskodawczyni cierpi także na otepienie stopnia łagodnego, jednakże schorzenie to nie pozostaje w związku ze śmiercią męża. Rozwija się najprawdopodobniej w przebiegu choroby A..

(dowód: opinia łączna biegłej psychiatry A. R. i psycholog J. Ś. k. 187-188 akt sprawy, opinia uzupełniająca – k. 222-222 odwrót akt)

W pozwie z dnia 9 maja 2011r. powódka wystąpiła o zasądzenie od Skarbu Państwa –Wojewody (...) zastąpionego przez Prokuraturę Generalną Skarbu Państwa na jej rzecz odszkodowania z tytułu śmierci męża E. Ś. w kwocie 1.000.000zł. z ustawowymi odsetkami od dnia śmierci męża.

Wyrokiem z dnia 22 marca 2012r. Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. w sprawie I C 613/11 powództwo oddalił z powodu braku legitymacji procesowej biernej po stronie Skarbu Państwa. W uzasadnieniu podniesiono, że pozwanym w sprawie winien być zakład zatrudniający E. Ś., a więc Fabryka (...) S.A. w R., a nie Skarb Państwa. Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania osoby prawnej Fabryki (...) S.A w R., w tym nie odpowiada za czyny niedozwolone spowodowane przez tą Fabrykę albowiem jest ona odrębnym podmiotem obrotu prawnego.

Apelacja powódki od tego wyroku została oddalona prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 6 marca 2013r. w sprawie I ACa 865/12.

(dowód: wyrok – k.74- 141 akt sprawy I C 613/11)

Powódka w sprawie I C 613/11 oraz I ACa 865/12 była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika (okoliczność bezsporna).

Z dniem 1 listopada 2012r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki Fabryki (...) S.A podjęło uchwałę w sprawie rozwiązania spółki i otwarcia likwidacji. Do chwili zakończenia postępowania przed Sądem pierwszej instancji likwidacja pozwanej Spółki nie została zakończona.

(dowód: odpis z KRS – k.60-68 akt)

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny dowodów i zważył co następuje:

Podstawą żądania pozwu jest przepis z art. 415k.c.

W przedmiotowej sprawie powódka dochodziła od pozwanego jako byłego pracodawcy swojego zmarłego męża E. Ś. odszkodowania i zadośćuczynienia z tytułu jego śmierci, do której doszło na skutek choroby zawodowej – azbestozy.

Strona pozwana nie kwestionowała, że przyczyną śmierci męża powódki była choroba zawodowa azbestoza, którą nabył w środowisku pracy. Wynika to zresztą wprost z decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w R. z dnia 7 stycznia 2010 roku o nr (...), który stwierdził pośmiertnie u E. Ś. chorobę zawodową – nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi : międzybłonniak opłucnej albo otrzewnej wymienioną w poz. 17.2 wykazu chorób zawodowych określonych w załączniku do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 czerwca 2009 roku w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. Nr 105, poz. 869).

W uzasadnieniu Inspektor wskazał, że E. Ś. podczas wykonywania pracy w Zakładach (...) S.A. w S. w okresie od 9 lipca 1969r. do 30 kwietnia 1973r. oraz w Fabryce (...) S.A w R. (wcześniej Fabryka (...)) w okresie od 1 maja 1973r. do 31 grudnia 2000r. był narażony na pył azbestowy pochodzący z procesów technologicznych (m.in. produkcja okładzin hamulcowych, produkcja uszczelki do uszczelniania mostów napędowych). Obecność pyłu azbestu w środowisku pracy męża powódki potwierdzono kilkakrotnie badaniami środowiskowymi. M. opłucnej, który został rozpoznany u E. Ś. i który doprowadził do jego śmierci, jest nowotworem o silnym związku etiologicznym z narażeniem na azbest. Stwierdzona u E. Ś. choroba nowotwór międzybłonniak opłucnej powstał zatem w wyniku narażenia na azbest w środowisku pracy.

Stosownie do treści art. 415 k.c., kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę obowiązany jest do jej naprawienia. Skoro mąż powódki E. Ś. zmarł na skutek choroby zawodowej (azbestozy), którą nabył w związku z narażeniem na pył azbestowy występujący w środowisku pracy u pozwanego (...) S.A(uprzednio Fabryka (...)), to za jego śmierć ponosi odpowiedzialność pozwany jako jego pracodawca. Pozwany w myśl bowiem art. 207§1 k.p. ponosi odpowiedzialność za stan bezpieczeństwa i higieny pracy w zakładzie pracy, a zgodnie z §2 art. 207 k.p. jest obowiązany chronić zdrowie i życie pracowników przez zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, przy odpowiednim wykorzystaniu osiągnięć nauki i techniki. Pozwany nie sprostął tym obowiązkom. Pracownicy pozwanego, w tym E. Ś. w okresie od 1975r. do 2000r. pracowali w narażeniu na niebezpieczny dla życia i zdrowia pył azbestowy, który w przypadku E. Ś. doprowadził do powstania nowotworu i w konsekwencji do jego zgonu. Odpowiedzialność pozwanego za śmierć męża powódki jest zatem bezdyskusyjna. Nie wyklucza jej w szczególności okoliczność, że E. Ś. był także narażony na pył azbestowy podczas wykonywania pracy w Zakładach (...) S.A. w S. w okresie od 9 lipca 1969r. do 30 kwietnia 1973r. W takiej sytuacji odpowiedzialność tych dwóch podmiotów jest solidarna, ale nie zachodzi pomiędzy nimi współuczestnictwo konieczne. Tym samym strona powodowa ma prawo dochodzić naprawienia szkody od każdego z pozwanych według własnego wyboru.

Strona pozwana nie kwestionując podstawy swojej odpowiedzialności za śmierć męża powódki, wniosła o oddalenie powództwa jako przedawnionego.

Podniesiony zarzut przedawnienia powództwa był uzasadniony.

W przedmiotowej sprawie powódka wystąpiła przeciwko pozwanemu z roszczeniem o zadośćuczynienie i odszkodowanie z tytułu śmierci męża wskutek choroby zawodowej. Swoje roszczenia strona powodowa wywodziła nie z umowy o pracę (kontraktu), lecz z deliktu (czynu niedozwolonego). W takiej sytuacji, gdy podstawą prawną dochodzonych roszczeń stanowią przepisy kodeksu cywilnego o czynach niedozwolonych, do przedawnienia roszczeń stosuje się art. 442¹ k.c. (tak por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011r. I PZP 5/10). Stosownie do treści art. 442¹ §1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej

do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Chyba, że szkoda wynika ze zbrodni lub występku, wówczas roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia(§ 2 art. 442¹ k.c.). W razie wyrządzenia szkody na osobie, przedawnienie nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia (§ 3 art. 442¹ k.c.).

Przepis art. 442¹ § 3 k.c. wiąże rozpoczęcie biegu przedawnienia z kumulatywnym spełnieniem dwóch przesłanek, to jest powzięciem przez poszkodowanego wiadomości po pierwsze - o szkodzie i po drugie - o osobie obowiązanej do jej naprawienia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego zdecydowanie dominuje stanowisko, iż pojęcie szkody, odnoszące się do zawartej w art. 442 § 1 k.c. regulacji przedawnienia roszczeń z czynów niedozwolonych, rozumiane być powinno jako szkoda na osobie. Konsekwencją takiego poglądu jest uznanie, że początek biegu przedawnienia tych roszczeń rozpoczyna się od dnia, w którym pracownik (lub inna osoba) dowiedział się o uszkodzeniu ciała lub rozstroju zdrowia. (por. między innymi: mające moc zasad prawnych uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 11.2.1963 r., III PO 6/62, OSNCP 1964 nr 5, poz. 87 i z dnia 12.2.1969 r., III PZP 43/68, OSNCP 1969 nr 9, poz. 150; wyrok z dnia 10.6.1986 r., III CRN 101/86; wyrok z dnia 10.3.1998 r., II UKN 543/97, OSNAPiUS 1999 nr 5, poz. 176; wyrok z dnia 19.5.1999 r., II UKN 647/98, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 589, wyrok z dnia 21.12.2004 r., I PK 122/04, OSNP 2005 nr 24, poz. 390; wyrok z dnia 16.8.2005 r., I UK 19/05, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 219).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że początkiem biegu terminu przedawnienia, nie jest data uprawomocnienia się decyzji organu rentowego z dnia 16 lutego 2010r. o przyznaniu powódce jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci męża na skutek choroby zawodowej. Sąd Okręgowy podziela bowiem aktualne, utrwalone już poglądy orzecznictwa - por. m.in. wyrok SN z 2.10.2008 r., I PK 57/08, OSNP 2010/7-8/85, wyroki SN z 21.10.2003 r., I CK 410/02 i z 14.10.2004 r., I UK 4/04, wyrok SN z 22.06.2005 r., I PK 253/04, wyrok SN z 12.10.1999 r., II UKN 141/99, LEX nr 151535, wyrok SN z 7.04.2011 r., I PK 244/10, OSNP 2012/11-12/135 - w myśl których dopuszczalne jest zgłoszenie roszczeń o uzupełniające świadczenia odszkodowawcze na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, niezależnie od roszczeń z ubezpieczenia wypadkowego. Dlatego wystąpienie z wnioskiem o świadczenia z ubezpieczenia społecznego nie przerywa biegu trzyletniego terminu przedawnienia wskazanego w art. 442¹ k.c., gdyż dla osiągnięcia tego skutku konieczne jest wystąpienie z roszczeniami przeciwko właściwej osobie (na rzecz której biegnie przedawnienie), w tym przypadku pracodawcy. Organ rentowy nie jest zaś organem powołanym do rozpoznawania spraw o roszczenia z tytułu czynów niedozwolonych na podstawie przepisów kodeksu cywilnego, a czynność dokonana przed tym organem nie jest czynnością przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia tego typu roszczeń (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.).Nie jest to także przyczyna uzasadniająca zawieszenie biegu przedawnienia w myśl art. 121 k.c.

Należy podnieść, że kwestię roszczeń odszkodowawczych dochodzonych od pracodawcy z tytułu wypadku przy pracy oraz chorób zawodowych regulują całkowicie odmienne przesłanki niż odnoszące się do roszczeń skierowanych przeciwko organowi rentowemu. Dlatego odpowiedzialność pracodawcy na gruncie przepisów prawa cywilnego jest niezależna od odpowiedzialności gwarancyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, a to oznacza, że brak wypłaty świadczenia z ustawy wypadkowej, bądź pokrycie jakiegokolwiek części szkody nie zamyka pracownikowi drogi sądowej w dochodzeniu od pracodawcy niezaspokojonych roszczeń.

W przedmiotowej sprawie powódka dowiedziała się o szkodzie w dacie śmierci męża tj. w dniu 15 czerwca 2009r. Natomiast o osobie zobowiązanej do jej naprawienia dowiedziała się w dacie stwierdzenia choroby zawodowej zmarłego męża, co nastąpiło 7 stycznia 2010r. W tej dacie powódka dowiedziała się bowiem o tym, że śmierć męża była następstwem choroby zawodowej oraz o tym, że choroba zawodowa nastąpiła na skutek niezachowania bezpiecznych i higienicznych warunków pracy w środowisku pracy w (...) S.A w R..

W wyroku z dnia 27 lipca 2016r. w sprawie V CSK 680/15 Sąd Najwyższy stwierdził, że początek określonego w art. 442§ 1 KC trzyletniego przedawnienia należy łączyć z faktyczną wiedzą poszkodowanego o osobie obowiązanej do

naprawienia szkody, czyli z uzyskaniem takich informacji, które - oceniając obiektywnie - pozwalają z wystarczającą dozą prawdopodobieństwa przypisać sprawstwo konkretnemu podmiotowi. Muszą one być informacje na tyle dokładne, by umożliwiły poszkodowanemu wystąpienie na drogę sądową i wypełnienie obowiązku wynikającego z art. 187 § 1 KPC.

Pełnomocnik powódki podnosi że na skutek wniesienia pozwu o odszkodowanie i zadośćuczynienie z tytułu śmierci E. Ś. przez powódkę w sprawie IC 613/11 z dniem 9 maja 2011r. nastąpiła przerwa biegu przedawnienia do czasu prawomocnego zakończenia tego postępowania czyli do dnia 6.03.2013r. Stanowisko strony powodowej nie zasługuje na uwzględnienie. Stosownie do treści art. 123§1 pkt 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Czynność wymieniona w przepisie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. może przerwać bieg zasiedzenia tylko w stosunku do konkretnej osoby, przeciwko której była skierowana (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2016r. w sprawie II CSK 515/15). Pozew w sprawie I C 613/11 nie był skierowany przeciwko (...) S.A, a przeciwko Skarbowi Państwa. Nie nastąpiła tym samym wobec pozwanego w niniejszej sprawie przerwa biegu przedawnienia na czas toczącego się postępowania w sprawie I C 613/11 zgodnie z art. 123§1 pkt 1 k.c.

Powódka dowiedziała się, że to pozwany (...) S.A. jest osobą obowiązaną do naprawienia szkody z tytułu śmierci jej męża z decyzji Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w R. z dnia 7 stycznia 2010r. W tej bowiem decyzji stwierdzono, że choroba zawodowa męża powódki, na którą zmarł, była spowodowana narażeniem na pył azbestowy, który występował w środowisku pracy u pozwanego (...) S.A. Z tym zatem dniem rozpoczął bieg 3-letni termin przedawnienia roszczeń powódki związanych ze śmiercią męża. Tym samym roszczenie przedawniło się z dniem 7 stycznia 2013r.

Tymczasem pozew w niniejszej sprawie powódka wniosła w dniu 11 października 2013r., a zatem po upływie terminu przedawnienia. Skuteczne podniesienie zarzutu przedawnienia powoduje, że osoba zobowiązana do zaspokojenia roszczenia, może się od tego uchylić (art. 117§1 k.c.), co skutkuje oddaleniem powództwa.

Nie mniej w ocenie Sądu Okręgowego, na uwzględnienie zasługuje stanowisko strony powodowej, że skorzystanie przez pozwanego w niniejszej sprawie z przysługującego mu zarzutu przedawnienia, jest przejawem nadużycia prawa podmiotowego w rozumieniu art. 8 k.p. Konstrukcja z art. 8 k.p. ma charakter wyjątkowy i chociaż może mieć zastosowanie w przypadku nadużycia prawa przez osobę korzystającą z zarzutu przedawnienia, to istnieje domniemanie, że osoba uprawniona korzysta z prawa podmiotowego w sposób legalny, zasługujący na ochronę prawną, a kwestionujący takie uprawnienie winien jest wykazać (art. 6 k.c.) przesłanki swojej kontestacji (wyjątkowe okoliczności) (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z 11 października 2013r., III PK 29/13, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2014r., I PK 149/13).

W będącej przedmiotem osądu sprawie strona powodowa wykazała, iż wystąpiły wyjątkowe, szczególne okoliczności usprawiedliwiające zastosowanie klauzul generalnych określonych w art. 8 k.p. Za taką okoliczność Sąd uznał to, iż powódka jest osobą starszą i schorowaną (cierpi na demencję starczą), a przekroczenie terminu nie było nadmierne. Dodatkowo Sąd wziął pod uwagę, że powódka dochodzi roszczeń z tytułu śmierci męża, a zatem z tytułu naruszenia szczególnie chronionego dobra osobistego jakim jest życie człowieka i więź rodzinna, której powódka została bezpowrotnie pozbawiona. Nadto do śmierci męża powódki doszło na skutek czynu niedozwolonego, tj. nie przestrzegania przez pracodawcę przepisów o bezpieczeństwie i higienie pracy, co doprowadziło do śmierci męża powódki na skutek choroby zawodowej, będącej następstwem wykonywania przez zmarłego pracy w narażeniu na pył azbestowy. Tymczasem pozwany podnosząc zarzut przedawnienia chroni wyłącznie swój interes ekonomiczny. Gdy do zderzenia dochodzi ochrona takich dóbr jak życie ludzkie i interes finansowy, to zdecydowany prymat należy dać ochronie dóbr osobistych nad ochroną dóbr majątkowych.

Podobne stanowisko zajął Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 25 sierpnia 2016r. w sprawie I ACa 938/16, w którym stwierdził, iż dla oceny możliwości zastosowania klauzuli z art. 5 KC w odniesieniu do podniesionego w sprawie

zarzutu przedawnienia szczególnie istotne znaczenie ma zderzenie ze sobą wartości przypisanych interesom każdej ze stron. Jeżeli w przypadku powoda chodzi o kompensatę krzywdy w postaci uszczerbku na zdrowiu, zaś w przypadku strony pozwanej - o stabilizację stosunków społecznych w wymiarze finansowym, to nie ma wątpliwości, że to pierwszemu z powyższych dóbr należy przypisać większe znaczenie. Również w wyroku z dnia 28 kwietnia 2016r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie I ACa 953/15 stwierdził, że nieuwzględnienie terminu przedawnienia dopuszcza się tylko w wyjątkowych wypadkach. Za taki wyjątkowy wypadek mogą być uznane sytuacje, gdy przekroczenie terminu przedawnienia jest nieznaczne bądź dochodzone roszczenie dotyczy szkody na osobie albo też w sprawie zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności usprawiedliwiające opóźnienie w dochodzeniu roszczeń.

Reasumując z w/w względów Sąd uznał, że podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia stanowi nadużycie prawa i jako taki nie zasługuje na uwzględnienie.

Naprawienie szkody wywołanej śmiercią najbliższej osoby reguluje przepis art. 446 k.c. W przedmiotowej sprawie powódka dochodziła zwrotu kosztów leczenia i pogrzebu zmarłego męża na podstawie art. 446 § 1 k.c., odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej wskutek śmierci męża w trybie art. 446§3 k.c. oraz zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę na podstawie art. 446§4 k.c.,

Zgodnie z art. 446 § 1 k.c. jeżeli wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia nastąpiła śmierć poszkodowanego, zobowiązany do naprawienia szkody powinien zwrócić koszty leczenia i pogrzebu temu, kto je poniósł. Z kolei na podstawie art. 446 § 3k.c. Sąd może ponadto przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego stosowne odszkodowanie, jeżeli wskutek jego śmierci nastąpiło znaczne pogorszenie ich sytuacji życiowej. A na podstawie § 4 art. 446 kc. Sąd może także przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę.

Sąd nie uwzględnił roszczenia powódki o zwrot kosztów leczenia zmarłego męża i jego pogrzebu, gdyż powódka, na której spoczywał ciężar dowodu w myśl art. 6 k.c. i która była reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, nie udowodniła tego roszczenia.

Powódka nie przedstawiła jakichkolwiek dowodów na wysokość poniesionych kosztów leczenia (20.000zł.) i pogrzebu męża (30.000zł.). Z tych względów Sąd uznał wskazaną przez nią z tego tytułu kwotę 50.000zł. za gołosłowną. Zeznania siostry powódki M. G. o tym, że wspierała finansowo powódkę w czasie choroby męża były zbyt ogólnikowe, aby mogły stanowić podstawę ustalenia odszkodowania. M. G. nie wskazała jaką sumę pieniędzy ani kiedy przekazała powódce i czy była to pożyczka czy darowizna. Brat powódki P. W. zeznał natomiast, że pożyczył ogółem 5000zł., ale nie powódce tylko jej zmarłemu mężowi w 2005r. i 2007r. Należy przypomnieć, że w 2005r. E. Ś. jeszcze się nie leczył. Jak wynika z zeznań syna powódki R. Ś. (2), który jest lekarzem, E. Ś. chorował dopiero od 2006r. Jeżeli zatem nawet P. W. pożyczył E. Ś. w 2005r. jakieś pieniądze, to z pewnością nie była to pożyczka na jego leczenie. Tym bardziej, że jak zeznał R. Ś. (2), który wszak jest lekarzem, leczenie E. Ś. było bezpłatne. Największe koszty wiązały się z dojazdami powódki do szpitala do męża. Powódka nie udowodniła jednak wysokości tych kosztów. R. Ś. (2) i C. Ś. zeznali, że na koszty leczenia E. Ś. składały się także specjalne odżywki oraz zakup materaca przeciwoleżynowego. Nie mniej także wysokości tych kosztów powódka nie udowodniła nawet w przybliżeniu.

To samo dotyczy kosztów pogrzebu i nagrobka. Powódka zeznała arbitralnie, że koszt ten zamknął się kwotą 35.000zł. Nie załączyła jakiegokolwiek dokumentu, z którego wynikałby koszt pogrzebu. R. Ś. (2) i P. Ś. w ogóle nie mieli wiedzy o wysokości kosztów pogrzebu i nagrobka ojca. C. Ś. zeznał natomiast, że nagrobek kosztował w granicach 12-15.000zł.

Dodatkowo należy podnieść, że jak wynika z zeznań powódki, poniesione przez nią koszty leczenia i pogrzebu męża zostały pokryte przez 1-razowe odszkodowanie, które otrzymała z ZUS-u z tytułu śmierci męża w związku z chorobą zawodową.

Brak było także podstaw do zasądzenia na rzecz powódki odszkodowania z tytułu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej wskutek śmierci męża z art. 446§3 k.c. Znaczne pogorszenie sytuacji życiowej uprawnionego w rozumieniu art. 446 § 3 KC jest zależne od rozmiarów ujemnych następstw o charakterze majątkowym na podstawie zasad

doświadczenia życiowego. Ocena w tym zakresie powinna być oparta na szczegółowej analizie sytuacji osoby uprawnionej z uwzględnieniem wszystkich okoliczności, które mają wpływ na pogorszenie wywołane śmiercią osoby najbliższej. Zasądzenie odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 KC wymaga wykazania pogorszenia sytuacji życiowej w aspekcie ekonomicznym powiązanego ze śmiercią osoby bliskiej i to w stopniu znacznym (art. 361 § 1 KC). Przepis art. 446 § 3 KC, ściśle interpretowany, nie ma na celu wynagrodzenia szkody niemajątkowej, związanej ze śmiercią bezpośrednio poszkodowanego, choć w pojęciu znacznego pogorszenia sytuacji życiowej mieszczą się niejednokrotnie trudne do uchwycenia uszczerbki natury niemajątkowej. Odszkodowanie z art. 446 § 3 KC jest zasadne jedynie wówczas, gdy te trudne do uchwycenia uszczerbki mają wpływ na ogólnie pojmowaną sytuację życiową poszkodowanego (ogół czynników, składających się na położenie życiowe jednostki). Trzeba jednak stanowczo podkreślić, że sam ból, poczucie osamotnienia, krzywdy i zawiedzionych nadziei po śmierci osoby bliskiej nie stanowią podstawy do żądania odszkodowania na podstawie art. 446 § 3 KC. Odszkodowanie może zostać zasądzone dopiero wówczas, gdy te negatywne emocje wywołały osłabienie aktywności życiowej i motywacji do przewyżczania trudności dnia codziennego.

Niewątpliwie bowiem powyższe odszkodowanie nie może być przyznane za same tylko cierpienia moralne doznane z powodu śmierci osoby najbliższej, temu bowiem celowi służy zasadniczo regulacja prawna z art. 446 § 4 KC.

Niekwestionowany bardzo intensywny ból i stres powódki, związany ze śmiercią najbliższego członka jej rodziny, męża E. Ś., nie pogorszył jednak jej sytuacji ekonomicznej w szerokim znaczeniu. Wprawdzie powódka obecnie musi ponosić koszty utrzymania mieszkania samodzielnie i nie może liczyć na pomoc męża przy drobnych naprawach w domu, czy opłacaniu rachunków, a także utraciła dochód męża w postaci emerytury w wysokości 2300zł. brutto. Nie mniej przed śmiercią męża łączne dochody powódki (700zł.) i jej męża (2300zł.) wynosiły 3000zł. brutto, co w przeliczeniu na jedną osobę dawało 1500zł. brutto, a obecnie dochód powódki wynosi 2300zł. i to netto.

Biorąc pod uwagę, że powódka obecnie sama ponosi wszystkie koszty utrzymania domu, leczenia, ewentualnych napraw i remontów, należy uznać, że jej szeroko rozumiana sytuacja ekonomiczna po śmierci męża utrzymuje się na tym samym co poprzednio poziomie, a już na pewno nie uległa pogorszeniu i to znacznemu, jak tego wymaga art. 446§3k.c.

Powódka nie wykazała też, aby wskutek śmierci męża zachorowała i zwiększyły się jej koszty leczenia. Powódka leczy się tylko u lekarza pierwszego kontaktu, a liczba wizyt w ciągu ostatnich trzech lat wyniosła 21, a zatem 7 wizyt rocznie, z których każda praktycznie ogranicza się do powielania leków, jak podkreśla biegły gastrolog. Wbrew twierdzeniom powódki śmierć męża nie doprowadziła do powstania choroby w postaci guza trzustki, gdyż ta została zdiagnozowana już w 2002r. Natomiast w 2005r. powódka przeszła operację usunięcia guza trzustki. Cukrzyca typu III, na którą choruje powódka, nie jest konsekwencją stresu po śmierci męża, jak wynika z opinii diabetolog, ale następstwem usunięcia guza trzustki. Przemawia za tym fakt, że choroba ta ujawniła się przed śmiercią męża powódki w 2007r. i od tej pory powódka jest leczona tymi samymi lekami i w takich samych dawkach. Śmierć męża powódki nie doprowadziła zatem do powstania i rozwoju cukrzycy u powódki. Sytuacja zdrowotna powódki po śmierci męża uległa pogorszeniu, ale wyłącznie z uwagi na stan psychiczny (depresja) oraz postępujący wiek (otępienie starcze). Ponoszone przez powódkę koszty pobytów w sanatorium i na turnusach rehabilitacyjnych nie mają związku z leczeniem po śmierci męża.

Z tych przyczyn Sąd oddalił powództwo o zasądzenie odszkodowania z art. 446§3k.c jako bezzasadne.

Na uwzględnienie zasługiwało natomiast roszczenie o zasądzenie zadośćuczynienia z art. 446§4k.c. za krzywdę spowodowaną śmiercią osoby najbliższej- męża powódki. Celem tego zadośćuczynienia jest kompensacja doznanej przez stronę krzywdy, a więc złagodzenie cierpienia psychicznego wywołanego śmiercią osoby najbliższej i pomoc w dostosowaniu się do nowej sytuacji życiowej zmienionej przez to zdarzenie. Zadośćuczynienie ma wyrównywać cierpienia spowodowane przedwczesną utratą członka rodziny, skutkującą naruszeniem chronionej prawem więzi rodzinnej i prawa do życia w rodzinie jako dobra osobistego. Niewątpliwie krzywda taka jest bardzo trudna do oceny, a zwłaszcza wyrażenia jej w formie pieniężnej. Dlatego też w orzecznictwie przyjmuje się, że każdy przypadek

powinien być traktowany indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach pokrzywdzonego. W literaturze i orzecznictwie wskazuje się, że na rozmiar krzywdy podlegającej naprawieniu przez zadośćuczynienie, o którym mowa w [art. 446 § 4 KC](#) mają wpływ przede wszystkim: wstrząs psychiczny i cierpienia moralne wywołane śmiercią osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki po jej śmierci, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobę zmarłą, wystąpienie zaburzeń będących skutkiem śmierci osoby bliskiej, stopień, w jakim pokrzywdzony będzie umiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości i zdolność do jej zaakceptowania, wiek zarówno zmarłego, jak i pokrzywdzonego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 3 czerwca 2011 r., [III CSK 279/10](#); z 20 grudnia 2012 r., [IV CSK 192/12](#); z 10 maja 2012 r., [IV CSK 416/11](#)).

Należy podkreślić, że śmierć współmałżonka jest największym stresem jaki może spotkać człowieka. Śmierć męża spowodowała bardzo duże reperkusje w sferze emocjonalnej powódki, która wszak na co dzień z nim zamieszkiwała i od 41 lat tworzyła z nim zgodne, wspierające się i kochające małżeństwo. Strata i ból po śmierci bliskiej i kochanej osoby był ogromny. Powódka przez trzy lata była w depresji (miała kłopoty ze snem, była płacziwa, kłótniwa i nerwowa), wymagała przyjmowania leków przeciwdepresyjnych. Wprawdzie obecnie stan psychiczny powódki uległ poprawie, ale nadal powódka nie pogodziła się ze śmiercią męża. Często go wspomina, śni o nim, nie rozstała się nawet z jego rzeczami osobistymi, choć od jego śmierci minęło już 7 lat. Powódka mimo upływu czasu nie wyszła jeszcze z procesu żałoby. Nadal nie jest pogodzona ze stratą męża, co jest źródłem ciągłych cierpień. Co więcej u powódki występuje obecnie otępienie starcze prawdopodobnie w przebiegu choroby A.. Powódka ma kłopoty z pamięcią, boi się sama wychodzić z domu. Wprawdzie otępienie to, w przeciwieństwie do depresji, jak wynika z opinii psychiatrycznej, nie ma związku ze śmiercią męża, ale niewątpliwie pogarsza jakość życia powódki. Gdyby żył mąż powódka mogłaby liczyć na jego pomoc, wsparcie i z pewnością nie czułaby się osamotniona w swojej chorobie.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd uznał, że powódce należy się zadośćuczynienie w wysokości 70.000zł. Ustalona kwota uwzględnia zarówno dramatyzm doznań powódki, charakter więzi łączącej ją ze zmarłym mężem, poczucie osamotnienia, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią męża, jak również stopień w jakim powódka potrafi odnaleźć się w nowej rzeczywistości.

Zasądzona kwota stanowi dla powódki odczuwalną wartość, a tym samym wynagrodzi doznane cierpienia psychiczne. Jednocześnie jest ona umiarkowana i utrzymana w rozsądnych granicach.

Dalej idące żądanie powódki Sąd oddalił jako zbyt wygórowane. Należy mieć na uwadze, że mąż powódki w chwili śmierci miał 66 lat, a zatem z biegiem lat, podobnie jak powódka obecnie, nie tylko nie mógł by sam wspierać powódki, ale co więcej także sam wymagał by pomocy.

Dodatkowo należy wspomnieć, że na wysokość zadośćuczynienia z [art. 446 § 4 KC](#) ma również wpływ przeciętna stopa życiowa społeczeństwa, choć wyłącznie w tym sensie, iż wyznacza górne ramy wymiaru zadośćuczynienia, których przekroczenie mogłoby prowadzić do uznania, że zadośćuczynienie doprowadziło do wzbogacenia się uprawnionego. Potwierdzeniem powyższego jest pogląd zawarty w wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 30 czerwca 2015 roku, sygn. akt [I ACa 222/15](#), zgodnie z którym wysokość zadośćuczynienia powinna mieścić się w realiach społeczno-gospodarczych kraju i znajdować się w zbliżonej wysokości do przyznawanych kwot zadośćuczynień w zbliżonych stanach faktycznych w rozpoznawanych przez sądy sprawach. Również Sąd Najwyższy w swoich judykatach prezentuje takie stanowisko uznając, że wysokość zadośćuczynienia powinna uwzględniać aktualne warunki i stopę życiową społeczeństwa kraju, w którym mieszka poszkodowany (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 1962 r., [IV CR 902/61](#), [OSNPCP 1963/5/92](#), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 1965 r., [I PR 203/65](#), [OSPika 1966/4/92](#), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2002 r., [IV CKN 1266/00](#) niepubl., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2008 r., [II CSK 536/07](#), wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2001 r., [III CKN 427/00](#)).

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c. zasądzając je od doręczenia pozwanemu odpisu pozwu. Zadośćuczynienie staje się wymagalne z momentem wezwania pozwanego do zapłaty. W przedmiotowej sprawie pozwany nie był wzywany do zapłaty. W takiej sytuacji doręczenie odpisu pozwu zastępuje wezwanie do zapłaty.

Na koszty procesu złożyła się opłata od pozwu w wysokości 50.000zł. oraz wydatki w łącznej wysokości 1901,35zł. (koszty wynagrodzenia biegłych w wysokości 1689,65zł. oraz koszty wynagrodzenia świadków w wysokości 211,70zł.)

Sąd obciążył pozwanego kosztami procesu na podstawie rat 100 k.p.c. stosownie do stopnia, w którym przegrał sprawę. Biorąc pod uwagę, że pozwany przegrał sprawę w 7% , Sąd obciążył pozwanego nieuiszczoną opłatą sądową od uwzględnionej części powództwa w wysokości 3500zł. (7% x 50.000zł. opłata sądowa od pozwu).

Sąd uznał, że strony ponoszą natomiast uiszczone przez siebie koszty procesu. W przypadku pozwanego była to kwota wydatków związanych z wynagrodzeniem biegłych w kwocie 378zł., a w przypadku powódki kwota 250zł. tytułem opłaty sądowej od pozwu oraz kwota 511,52zł. tytułem wynagrodzenia biegłych. Wprawdzie pozwanego z tytułu wydatków winna obciążać kwota 133zł. (1901,35zł. x 7%), ale z tytułu kosztów zastępstwa procesowego pozwany winien ponieść jeszcze kwotę 310zł. (4428zł. x 7%), co łącznie daje kwotę 443zł. Z tych względów nadpłaconą przez pozwanego kwotę wydatków, Sąd przejął na poczet wynagrodzenia pełnomocnika powódki.

Biorąc pod uwagę charakter sprawy oraz sytuację osobistą i zdrowotną powódki, Sąd na podstawie art. 102 k.p.c. nie obciążył powódki nie uiszczonymi kosztami sądowymi od oddalonej części powództwa.

O kosztach zastępstwa procesowego pełnomocnika z urzędu powódki Sąd orzekł na podstawie §12 ustęp 1 pkt 5 w zw. z §6 pkt7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz.U. Nr 163, poz. 1348), tj. z dnia 25 lutego 2013 r. (Dz.U. z 2013 r. poz. 461) powiększając je o należny podatek VAT.